

Nr 923

Av herr **Johansson** i Dockered m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 73, med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, m. m.

(Lika lydande med motion nr 752 i Första kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 73/1966 föreslås ändrade regler i 67 § expropriationslagen såvitt avser rättegångskostnader. Förslaget innebär, att den exproprierande i högre rätt i princip alltid själv skall vidkännas sina kostnader, så ock kostnad som åsamkas motpart genom att den exproprierande ensam fullföljt talan. Expropriaten har enligt propositionen att betala sina egna kostnader, om han själv klagat och förlorat. Vad nu angivits innebär en ändring av de nuvarande förhållandena vid vilka expropriaten får sina kostnader ersatta under hela processen.

I propositionen anges att nuvarande regler medför risk för att expropriationer försenas och att visst rättegångsmissbruk kan åstadkommas. I detta sammanhang bör fastslås, att reglerna om rättegångskostnaderna enligt vad som framkommit ej kan anses ha medverkat till tidsutdräkt och oskäligen kostnader annat än i undantagsfall. Den olägenhet, som härigenom uppkommit, måste dock vara av underordnad betydelse i jämförelse med det intresse, som föreligger för den absoluta majoriteten av expropriater att få sina problem prövade. Däremot bör påpekas, att i viss utsträckning tidsutdräkt förorsakas av de exproprierande själva genom dessas skötsel av rättegångarna. Det förekommer således ofta att t. ex. kommuner vid anhängiggörande av sin talan ej presterar ett utredningsmaterial, som är fullständigt, och detta måste naturligtvis föranleda motåtgärder. Det torde ej råda någon tvekan om att ett fullständigt och sakligt riktigt utredningsmaterial medverkar till en snabb domstolsbehandling. Tillåter man sig att göra en jämförelse med vad som förekommer i vattenmål, där åtminstone de större sökandeföretagen framlägger allsidiga utredningar, måste man konstatera att bristerna i expropriationsmålen kan vara väsentliga. Det bör självfallet ligga i den exproprierandes intresse att redan från början av en rättegång i detalj ange t. ex. vilka belopp, som erbjudes och grunderna för beräkningarna. Nu förekommer tyvärr ofta att endast summabelopp redovisas, och det är då också naturligt att motparten måste upplägga sin talan med hänsyn härtill.

En bidragande orsak till de ofta långvariga rättegångarna synes dessutom vara det förhållandet, att expropriationsdomstolarna knappast fungerar som verkliga specialdomstolar. Vissa av expropriationsdomstolarna handlägger mycket sällan expropriationsmål och kan då naturligtvis ej få någon rutin. Vattendomstolarna, som på ett helt annat sätt är specialiserade och vilkas domsområden är större än expropriationsdomstolarnas, torde i sitt arbete ha visat att handläggningsordningen kan koncentreras och att den praxis som framkommer är i hög grad vägledande för parterna. Expropriationsdomstolarnas domsområden är relativt små. Detta medför avgöranden, som även i likartade fall skiljer sig från varandra, beroende på vilken domstol som handlägger målen. Härtill kommer att expropriationsprocessen synes vara för omständlig och att mycket skulle vara att vinna på att förfarandet gjordes likartat med det som förekommer i vattenmål.

Överrätter i expropriationsmål är hovrätterna. Det förekommer därför olika avgöranden till och med såvitt avser grundläggande frågor t. ex. kapitaliseringsprocent. I vattenmål utgör vattenöverdomstolen mellaninstans. En fast praxis kan där utvecklas.

De nu framhållna omständigheterna bör i första hand leda till en annan inställning till problemet om rättegångskostnaderna än den i propositionen angivna och bör dessutom beaktas vid den fortsatta överarbetningen av expropriationslagen.

Visserligen finns det skäl som talar för att expropriationslagens rättegångskostnadsregler anpassas efter vad som gäller enligt vattenlagen. Mot detta talar dock det förhållandet att för närvarande — delvis på grund av vad som redan tidigare angivits — processordningen ej är så utformad, att det faktiska läget bör föranleda en direkt anpassning. Så länge någon enhetlig praxis ej utbildats, och så länge expropriationsdomstolarna ej kan anses vara verkliga specialdomstolar, måste det vara riktigt att — ur rättssäkerhetssynpunkt — expropriaterna tillförsäkras en bättre trygghet, som tar sig uttryck också i reglerna om rättegångskostnaderna. I detta avseende bör därför gälla att avsteg från den föreslagna huvudregeln skall få förekomma i så måtto att överinstans, när så prövas skäligt, må kunna tillerkänna expropriat ersättning för rättegångskostnader även när han klagat och förlorat.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 73 måtte besluta att överinstans må kunna tillerkänna expropriat ersättning för rättegångskostnader även när han klagat och förlorat, samt

att vederbörande utskott måtte ges i uppdrag att utarbeta härför erforderlig författningstext.

